

POSTANOWIENIE

Dnia 8 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Gudowska

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku syndyka masy upadłości działającego na rzecz C. spółki z o.o. z siedzibą w [...] w upadłości uprzednio C. spółki z o.o. [...] przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi [...] z udziałem zainteresowanych: [...] o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 listopada 2017 r.,
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 28 września 2016 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 28 września 2016 r., Sąd Apelacyjny [...], w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział [...] o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, z udziałem zainteresowanych: [...], w pkt I oddalił wniosek wnioskodawcy – syndyka masy upadłości działającego na rzecz C. spółki z o.o. z siedzibą w [...] w upadłości uprzednio C. spółki z o.o. [...] o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 25 maja 2016 r., a w pkt II odrzucił wniosek z dnia 2 września 2016 r. – o doręczenie tego uzasadnienia.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd drugiej instancji wskazał, że wyrokiem z dnia 25 maja 2016 r., Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego [...] z dnia 29 lipca 2015 r. Reprezentujący wnioskodawcę profesjonalny pełnomocnik nie był obecny na rozprawie poprzedzającej ogłoszenie wyroku ani na posiedzeniu, na którym ogłoszono wyrok. Termin do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego upłynął w dniu 1 czerwca 2016 r. W dniu 5 września 2016 r. spółka, za pośrednictwem profesjonalnego pełnomocnika, złożyła wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o doręczenie powyższego wyroku wraz z uzasadnieniem. Podniosła w nim, „że zawiadomienie o terminie ostatniej rozprawy było niepełne i nieprawidłowe, bowiem nie zawierało nazwy wnioskodawcy ani numeru piętra, na którym znajduje się jego siedziba. To zaś spowodowało, że zawiadomienie o terminie rozprawy, nie mogło trafić do rąk adresata, tj. pełnomocnika spółki. W konsekwencji było dwukrotnie, bezskutecznie awizowane, przez co wnioskodawczyni nie był znany ani termin ostatniej rozprawy, ani fakt wydania prawomocnego wyroku w sprawie. Tym samym niezłożenie w przepisany termin wniosku o doręczenie odpisu tego orzeczenia wraz z uzasadnieniem nie wynikało z winy strony”.

Sąd Apelacyjny, rozpatrując wniosek wskazał, że zgodnie z art. 387 § 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji uzasadnia z urzędu wyrok oraz postanowienie kończące postępowanie w sprawie. W sprawach, w których apelację oddalono, uzasadnienie sporządza się tylko wówczas, gdy strona zażądała doręczenia jej wyroku z uzasadnieniem. Natomiast zgodnie z treścią art. 387 § 3 k.p.c. orzeczenie z uzasadnieniem doręcza się tej stronie, która w terminie tygodniowym od ogłoszenia sentencji zażądała jego doręczenia. Art. 327 § 2 stosuje się odpowiednio. Jeżeli ogłoszenia nie było, orzeczenie z uzasadnieniem doręcza się stronom z urzędu w terminie tygodniowym od sporządzenia uzasadnienia. Zgodnie z art. 328 § 1 zdanie drugie k.p.c. żądanie spóźnione Sąd odrzuci na posiedzeniu niejawnym. Natomiast zgodnie z art. 168 § 1 k.p.c., jeżeli strona nie dokonała w terminie czynności procesowej bez swojej winy, Sąd na jej wniosek postanowi o przywróceniu terminu. Warunkiem uwzględnienia wniosku o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej jest wykazanie przez stronę, że pomimo całej swej staranności nie mogła czynności dokonać w terminie, a więc, że zachodziła

niezależna od niej przeszkoda. Przeszkoda taka zachodzi wówczas, gdy dokonanie czynności w ogóle (w sensie obiektywnym) było wykluczone, jak również w takich przypadkach, w których w danych okolicznościach nie można było oczekiwać od strony, by zachowała dany termin procesowy. Dlatego w każdym przypadku przy ocenie braku winy, jako przesłanki przywrócenia terminu uchybionego przez stronę, należy uwzględniać wymaganie dołożenia należytej staranności człowieka przejawiającego dbałość o swe własne życiowo ważne sprawy. To strona wnosząca o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej winna wskazać, z jakich przyczyn doszło do opóźnienia i jakie były tego powody, a rolą Sądu jest ocena wskazywanych okoliczności.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Apelacyjny stwierdził, że „przedmiotowy wniosek nie jest dostatecznie uzasadniony. Zgodnie z art. 133 § 3 k.p.c., jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego, doręczeń należy dokonywać tej osobie. Pismo powyższe zaadresowano zatem bezpośrednio do pełnomocnika, a nie wnioskodawcy, co uzasadniałoby wskazanie jego nazwy na kopercie zawierającej powyższą korespondencję. Jednocześnie, dla prawidłowego zapisu adresu odbiorcy, nie jest niezbędne wskazanie numeru piętra budynku, na którym adresat ten ma swoją siedzibę, i nie jest to żaden zwyczajowo przyjęty element składowy takiego zapisu. Nazwa adresata, ulica, numer budynku, kod pocztowy oraz miejscowość, a więc niezbędne i wystarczające zarazem elementy takiego adresu, widniejące na kopercie zawierającej powyższe zawiadomienie, pokrywają się z danymi adresowymi pełnomocnika strony podanymi przez wnioskodawcę. Tym samym nie można uznać, że doręczenie te było nieprawidłowe”. Wobec powyższego Sąd drugiej instancji uznał, że nie zachodzą przesłanki do przywrócenia terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku. Konsekwencją nieuwzględnienia wniosku o przywrócenie terminu było orzeczenie o odrzuceniu wniosku o uzasadnienie wyroku jako spóźnionego.

W zażaleniu na to postanowienie skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania – art. 328 § 1 k.p.c. poprzez „błędne uznanie, że wniosek o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem jest spóźniony, co w konsekwencji doprowadziło do nieprawidłowego rozstrzygnięcia w postaci orzeczenia o odrzuceniu wniosku o uzasadnienie wyroku jako spóźnionego”.

Wniósł o „uchylenie zaskarżonego postanowienia przez Sąd Apelacyjny w trybie art. 395 § 2 k.p.c. oraz rozpoznanie jej na nowo, z uwagi na fakt, że zażalenie jest oczywiście uzasadnione; w przypadku zaś nie skorzystania przez Sąd z uprawnienia autokontrolnego” wniósł o uchylenie, względnie zmianę zaskarżonego postanowienia, zgodnie z art. 394 § 3 k.p.c., ponadto, na podstawie art. 380 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. i 394¹ § 3 k.p.c., wniósł o rozpoznanie postanowienia z dnia 28 września 2016 r. wydanego w przedmiocie oddalenia wniosku o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 25 maja 2016 r., wskazując, że w postanowieniu tym Sąd drugiej instancji błędnie orzekł, że termin nie może być przywrócony gdyż nie zachodzą przesłanki do jego przywrócenia, podczas gdy czynność nie została dokonana w terminie bez winy pełnomocnika, a jej niedokonanie pociągnęło ujemne skutki procesowe w postaci niemożliwości wniesienia skargi kasacyjnej.

Podniósł, że rozpoznający wniosek o przywrócenie terminu Sąd Apelacyjny w błędny sposób odczytał uzasadnienie wniosku Spółki o przywrócenie terminu, nie uwzględniając, że zawiadomienie było niepełne, między innymi dlatego, że brak było w nim nazwy kancelarii pełnomocnika, a nie jej klienta (wnioskodawcy), w związku z czym listonosz nie miał faktycznej możliwości doręczenia zawiadomienia do recepcji kancelarii, bo nie wiedział, o którą kancelarię mogło chodzić. W 40 - piętrowym budynku biurowym, w którym mieści się kancelaria pełnomocnika spółki, znajduje się co najmniej pięć innych kancelarii, z czego każda liczy od kilkudziesięciu do kilkuset adwokatów i radców prawnych. Brak wskazania w adresie nazwy kancelarii albo piętra powoduje faktyczną niemożliwość doręczenia przesyłki. Powyższe okoliczności, zdaniem skarżącego, uzasadniają uchylenie postanowienia w trybie art. 395 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione.

Należy przypomnieć, że postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające wniosek strony o sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji podlega zaskarżeniu w drodze zażalenia do Sądu Najwyższego w myśl art. 394¹ § 2 k.p.c.

Cechy zaskarżalności środkiem odwoławczym nie ma natomiast postanowienie oddalające wniosek o przywrócenie terminu do złożenia tej treści wniosku. Postanowienie takie nie kończy postępowania w sprawie. Sytuuje się ono w kategorii postanowień, o których mowa w art. 380 k.p.c. Sąd Najwyższy może więc na podstawie tego przepisu, poprzez odesłanie zawarte w art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., na wniosek strony, rozpatrując zażalenie na postanowienie odrzucające wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku, rozpoznać także, mające wpływ na jego wydanie, postanowienie oddalające wniosek o przywróceniu terminu do złożenia tego wniosku (por. uzasadnienia uchwał składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNC 2001 nr 1, poz. 1 i z dnia 6 października 2000 r., III CZP 31/00, OSNC 2001 nr 2, poz. 22 oraz uzasadnienia postanowień Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 1999 r., I CKN 367/99, OSNC 2000 nr 3, poz. 48, z dnia 15 grudnia 2005 r., I UZ 32/05, niepublikowanego; z dnia 19 lipca 2007 r., I UZ 15/07, niepublikowanego i z dnia 7 kwietnia 2011 r., IV CZ 2/11, LEX nr 785889). W myśl art. 387 § 3 k.p.c., termin do żądania doręczenia wyroku sądu drugiej instancji wraz z uzasadnieniem wynosi tydzień i biegnie od ogłoszenia sentencji orzeczenia. Nie ulega wątpliwości, że w niniejszej sprawie ubezpieczony nie dochował ustawowego terminu do dokonania tej czynności procesowej, skoro ogłoszenie wyroku Sądu Apelacyjnego nastąpiło w dniu 25 maja 2016 r., a przedmiotowy wniosek złożono w dniu 5 września 2016 r.

Oceniając zasadność wniosku pełnomocnika spółki o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem warto zauważyć, że w świetle art. 168 § 1 i 2 k.p.c. takie żądanie może zostać uwzględnione tylko wtedy, gdy uchybienie terminu do dokonania czynności procesowej pociąga za sobą ujemne dla strony skutki, a opóźnienie nastąpiło bez winy wnioskodawcy.

Co do pierwszej z wymienionych przesłanek przywrócenia uchybionego terminu trzeba stwierdzić, że przekroczenie przez ubezpieczonego terminu do żądania doręczenia wyroku wraz z uzasadnieniem ma dla niego negatywne konsekwencje procesowe, gdyż sprawia, iż nie otwiera się termin do zaskarżenia orzeczenia drugoinstancyjnego skargą kasacyjną, przewidziany w art. 398⁵ § 1 k.p.c.

Pozostaje rozważyć, czy w rozpoznawanej sprawie spełnione zostało drugie z ustawowych kryteriów przywrócenia uchybionego terminu do dokonania czynności procesowej, a mianowicie brak winy ubezpieczonego w zaistnieniu opóźnienia w złożeniu wspomnianego wniosku. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że uwzględnienie wniosku o przywrócenie uchybionego terminu może nastąpić tylko w sytuacji, gdy zachowaniu się strony nie można przypisać znamion winy w jakiegokolwiek jej postaci, również winy polegającej na zwykłym niedbalstwie. Przy ocenie braku winy w niedochowaniu terminu procesowego bierze się zaś pod uwagę miernik należytej staranności, jakiej można wymagać od człowieka przejawiającego dbałość o swe własne, życiowo ważne sprawy. Analizy tej dokonuje się przy tym w kontekście całokształtu okoliczności konkretnej sprawy. Przy ocenie winy strony lub jej braku w uchybieniu terminu do dokonania czynności procesowej należy brać pod rozwagę nie tylko okoliczności, które uniemożliwiły dokonanie tej czynności w terminie, lecz także okoliczności świadczące o podjęciu lub niepodjęciu przez stronę działań mających na celu zabezpieczenie się w dotrzymaniu terminu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 października 1998 r., II CKN 8/98, LEX nr 50679; z dnia 27 października 1998 r., II PKN 385/98, OSNAPiUS 1999 nr 23, poz. 753; z dnia 12 marca 1999 r., I PKN 76/99, OSNAPiUS 2001 nr 11, poz. 431; z dnia 14 kwietnia 1999 r., II UKN 555/98, OSNAPiUS 2000 nr 14, poz. 561; z dnia 22 lipca 1999 r., I PKN 273/98, OSNAPiUS 2000 nr 20, poz. 757; z dnia 29 października 1999 r., I CKN 556/98, LEX nr 50702; dnia 2 sierpnia 2006 r., I UZ 13/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 238; z dnia 10 stycznia 2007 r., I CZ 108/06, LEX nr 258547; z dnia 26 kwietnia 2007 r., III CZ 22/07, LEX nr 319631; z dnia 30 maja 2007 r., II CSK 167/07, LEX nr 346193 i z dnia 8 października 2010 r., II PK 70/10, LEX nr 687017).

W przedmiotowej sprawie żalący się upatruje braku winy w niedochowaniu ustawowego terminu do żądania doręczenia wyroku Sądu Apelacyjnego wraz z uzasadnieniem w nieprawidłowym zawiadomieniu go przez Sąd o terminie rozprawy apelacyjnej oraz posiedzeniu, na którym doszło do ogłoszenia wyroku. Z ustaleń Sądu drugiej instancji wynika, że zawiadomienie to zostało wysłane na podany przez pełnomocnika wnioskodawcy adres do doręczeń, było - dwukrotnie awizowane, po czym po bezskutecznym upływie terminu odbioru przesyłki

zwrócono je do nadawcy (k. 421 akt). Należy jednak zauważyć, co słusznie podkreśla skarżący, że zawiadomienie adresowane było bezpośrednio do pełnomocnika spółki – adw. P. J., ul. R. 1, W., bez wskazania nazwy kancelarii prawniczej, w której był zatrudniony. Dodatkowo należy stwierdzić, że pełnomocnik spółki w złożonym pełnomocnictwie (k. 219 akt) wskazał dokładny adres do doręczeń, a w podanym adresie znajduje się informacja zarówno o nazwie kancelarii „B. i Wspólnicy sp.k.”, jak i adres „R. 1, 28. Piętro, W.”. Taki adres do doręczeń wskazywany jest w każdym piśmie procesowym, który spółka złożyła w sprawie. Tylko tak adresowana korespondencja może być uznana za zaadresowaną w sposób prawidłowy, umożliwiający skuteczne doręczenie jej do adresata. Jak wskazywał w zażaleniu pełnomocnik spółki „Poczta Polska, w przypadku zaadresowaniu korespondencji bez wskazania nazwy kancelarii, nie podejmuje z własnej inicjatywy działań mających na celu ustalenie, w której z kilkudziesięciu firm prowadzących działalność w budynku R. 1, pracuje adresat. *Notabene*, w budynku tym funkcjonuje co najmniej pięć kancelarii prawnych (...), także nawet dopisek „adw.” nie daje wystarczających wskazówek co do tego, do którego podmiotu doręczyć pismo”.

W świetle powyższego, w ocenie Sądu Najwyższego, nie może być wątpliwości, że pełnomocnik spółki nie został prawidłowo poinformowany o rozprawie oraz wydaniu wyroku, bez swojej winy. Pełnomocnik nie miał nawet obiektywnej możliwości odebrania zawiadomienia o rozprawie, a tym samym nie mógł wiedzieć o wydanym wyroku. O wydaniu wyroku Spółka dowiedziała się dopiero 29 sierpnia 2016 r., po otrzymaniu wezwania do zapłaty od pozwanego. W rezultacie, niezłożenie w pierwotnym terminie wniosku o sporządzenie uzasadnienia oraz doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem nastąpiło bez winy tak spółki, jak i jej pełnomocnika.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu (art. 398¹⁵ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 2 k.p.c.).